scit horam iudicij. ipse
solus scit numerum
electorum. benedictus deus.

Amen

Explicit tractatus be
ati thome de divinis
moribus. Prosecede-
rid isselborch

Gerhardus Groet

Nota quosdam articulos
de fotaristis quos ve-
nerabilis magister Ger-
ardus dictus groet pie
memorie collegit. Quo-
rum probatio et veritas
liquide patet in quodam sermone.
quem idem pius magister
coram ecclesia traiectensi
publice predicavit. et in scrip-
turam redegit. Ut si quis
in aliquo horum articulorum du-
bitaverit. probationem
eius et veritatis confirma-
tionem per diversa dicta sanctorum
et iuristarum in eodem ser-
mone habundanter inveni-
re poterit. Et ydem articuli
in forma sicut ipse eos con-
scripsit ~~sequuntur~~ sequuntur
hic

Ut quia circa materiam no-
torium fornicatorum
dixi et conscripsi: dico
et dicturus sum. sive pa-
teant manifeste et cla-
reant singulis. ne quis ca-
lumpniaturum. et vias do-
mini rectas odientium. ~~et~~
~~vias~~ quas alii non desunt. me
quecumque alii dixisse aut scrip-
sisse quam dixi. dico aut
dicturus sum. mendaci-
ter confingant. Ideo cu-
pio ea universis palam
fieri et omnes scire quod in hac
materia intendo defen-
dere: iudicio sancte roma-
ne ecclesie. et apostolice sedis
salvo: et omnium melius
sentientium. quibus in omnibus
et per omnia in hiis et in a-
liis quibuscumque quod dico
et dicturus sum humili-
me me submitto. Ar-
guant aut corrigant aut
contradicant. si sint quod pos

sit tradentes in scriptu-
ris que dicere velint. sic
ego promptus sum et paratus
in omnibus meis omnia dicta
mea in scriptis tradere et
ostendere. Inspiciant
leges eternas. rationes
vivas. scripturas co-
nonitas. doctrinas sanctorum
instituta seniorum. decreta
patrum. atque ecclesiasticas
sanctiones videant. et
inveniant me illis con-
grua et consona. atque
ex illis fundari et
radicari. Unde pie de-
sidero. ut idipsum uno
corde et uno ore sen-
tiamus et dicamus

Primum igitur dictum
meum est quod Quicum-
que presbiteri suspensi. excom-
municati. interdicti. deposi-
ti. aut degradati. etiam si
heretici et scismatici fu-
erint. dummodo credant et
intendant sacramenta con-
ficere aut consecrare. et
dummodo materiam debi-
tam. et formam ecclesie obser-
vent. vera et indubitata
et illibata dant. conferunt.
et conficiunt sacramenta.

Secundum dictum meum est
quod minister ecclesie in sacris
ordinibus constitutus in
peccato mortali existens cele-
brans aut ministrans
in officio aliquo ecclesiastico in
personam ecclesie. peccat mor-
taliter. et totiens quotiens cele-
brat. vel quotiens in aliquo of-
ficio ecclesiastico in personam
ecclesie. Tertium dictum
meum est quod nulla potestas
etiam summi pontificis vel
alterius cuiuscumque hominis su-
per terram potest dispensare et pre-
cipere vel cogere quo magis quis
in peccato mortali existens
in suo officio in personam
ecclesie valeat vel debeat minis-
trare vel celebrare.

Quartum quod sacerdos vel
minister ecclesie potius de-
beret beneficia vel officia
quecumque resignare et mi-
nas. metus penas et
omnia mala pati quam in
peccato mortali existens minis-

tret in aliquo officio ecclesiastico
in personam ecclesie.

Quintum, quod ~~[illegible]~~
grauiter et mortaliter
peccat. si quis scienter consulit
aut consensit peccato mortali tali,
quod per huiusmodi ministros
in peccato mortali existen-
tes ministrando aut celebran-
do perpetrat. Quorum ille
grauiter peccat. qui potest licite
ex officio aut secundum ordi-
nem caritatis impedi-
re et non impedit talem
~~tale~~ a tali celebrati-
one aut ministerio in quo le-
taliter peccat.

Sextum, quod mortaliter et
grauiter peccat. sciens talem minis-
trum in peccato mortali existere.
et manere. qui eum trahit
aut inducit ad ecclesie
sacramenta ministranda et con-
secranda. aut ad aliquod
sui ordinis in personam ec-
clesie exequendum. potest in
necessitatis articulo. quam in omnibus
excipio quando doctores eum
excipendum determinant.
Et in hoc est cautelosus

quod licet crebro a malis ministris
sacramenta sumere. quos ad
ea consecranda et ministran-
da potest articulum necessi-
tatis non licet scienter tra-
here aut inducere. ut in sili
de usura dicitur.

Septimum est, quod ad-
huc peius est. tali
mortuo ministro scien-
ter precipere aut iubere. ut
aliquod sui officii in perso-
nam ecclesie exequatur.

Sili. dispnabile est
notorios peccatores quos sci-
uerit quis in peccato mor-
tali continuo perdurare ad
aliquod officium. beneficium.
vel ordinem ecclesiasticum pro-
mouere aut ordinare. vel cu-
ram sibi committere. vel eum
in parte curie constitu-
ere. ut in hiis ministret
in personam ecclesie

Octauum est quod in duo
debet quis ministrorum ec-
clesie mala excusare.
et si potest in parte melio-
rem interpretari, atque si fieri
excusare non potest. excu-
sat saltem intentionem si

possit. Sz manifesta
apta et indubitata mala
ut fornicationes aptas
et questus apte turpissimos
et silia plurima nullus
sane mentis debz excu-
sare. Sz omnino dz omnis dei
amator talibz dissen-
tire et tales saluo cari-
tatis ~~hoc~~ ordine et pa-
ce ecclie corripere corri-
gere et reprobare.

Nonum est. Cum quis ve-
raciter sciuerit ad
peccatum mortale ministri ec-
clesie in aliis honeste et
canonice viuentis. ut
decz scam ecclie. quod tale
leuiter quis potest presumere con-
tritum et penitentem: et
quod ~~talis~~ alias non celebra-
ret aut ministraret nisi con-
uersus fuerit. quia conuer-
sio peccatorum cito et in
instanti fieri potest.

Decimum est. quod Nono
ad hoc non potest quis sic
leuiter presumere presbiterum
et ministrum contritum.
cuius tota vita est crimino-
sa. carnalis. et munda-
na. in malis perseuerans. aut

quia apte etiam talia egit
in quibz interior satisfac-
tio non sufficit coram deo.
Sz in quibz oportz quod sit eti-
am exterior in quorum ges-
torum apta reformatio.
aut rerum apte et iniuste
detentarum restitutio. aut
si alia quecumque mala per-
petrauerit. que nondum repa-
rauit aut reformauit.
que indigent manifes-
ta satisfactione, recompen-
satione, resignatione, aut
schandali deposicione, si-
ne quibz non potest quis
~~perfecte~~ perfecte et vere pe-
nitere: aut quia indiget
propter crimen absoluti-
one dispensatione
aut restitutione quam non-
dum habz a manifestis qui-
bz legatis est vinculis
ecclesiasticis. scz excomunicacione
suspencione et irregu-
laritate

Undecimum. Item omnes
malos ministros max-
ime in hiis cauendi sunt
iuxta premissa forni-

catores. notorij siue sint
notorij p propriā i iu
ditio cōfessionē. siue
p sententiā iudicis.
siue p facti euidentiā.
q̄ nulla possit tergi
uersaōe idē dissimu
lacōe celari. siue ta
lē euidentiā facti ha
buerit cū muliere
secū. l' alibi habitā
te. q̄ multis hij refor
cionibz indigent pa
tentibz. ut infra dice
tur si debeāt pfcē cō
Quodecimū | teri
q̄ missa huiusmodi
notorij fornicatoris
q̄uis non sit mōitus
nec denūciatus nullus dz
audire, et ip cōtra p
ceptū ecclie et cana
nū. ymo scdm btm
thomā mortalit pec
cat. qui missā noto
rij fornicatoris scie
ter audierit
Tertiū decimū
Quis tā clericus
q̄ laicus audiens mis
sā notorij fornicato
ris scdm btm thomā
de aquino mortalit pec
cat. tn̄ longe magis
peccat i hac pte cle
rici q̄ laici. si vna
cū illis notorijs forni
catoribz interfuit et
missis. aut eis i hoc
cōsenserit et fauerit.
a eos i hoc iuuerint.
defenderint a pmo
uerint
Quartūdecimū q̄
audiens missā noto
rij fornicatoris. scdz
dcā btī thome nō ex
cusatur ex hoc q̄ a p
lati ecclie tales noto
rios fornicatores sus
tinent, q̄ p plati ta
les sustinent scdz btī
thomā ppt negligen
tiā aut ppt miseriā
l' defm̄ platorū q̄ nō
corrigūt alios. cū i
se multa corrigēda cog
noscāt. ~~aliqn~~ aliqn eci
am pp timorē. Dm̄ etiā

tonit' iurisperiti dicunt di
na officia publicorum
fornicatorum fugienda.
quamvis eos ecclesia. idest.
prelati ecclesie sustinent.
Unde patet quod peccatum hoc
maxime in capita prela
torum redundat. licet propter
eos subditi non excu
sentur fornicatorum no
toriorum missas audie
rint
Quintum decimum quod huius
modi notorius fornicator
procul dubio ipso facto prout
dicit innocentius est sus
pensus omni iure. idem.
tam divino quam humano seu
canonico. Istud tenet. bar
tholomeus brixen. bernar
dus raymundus cum suo
glosatore wilhelmo.
Gotfridus monulpus. bar
tholamus. in glosa ordi
naria decreti. bernardus in
nocentius. hostiensis specu
lator. Joannes monachus. Johan
nes andree. Joannes in
summa confessorum. hyn
ricus boich. bartholomeus pisa
nus in summa sua. Ancel
mus. et Guilhelmus de
monte lauduno. Asten
sis et sanctus thomas de
aquino. ~~Dicit hic synodalis~~
~~constitutio illos notorios~~
~~fornicatores non tangit~~
~~suas concubinas notorie~~
~~extra domos suas re~~
~~tinentes. licet iura communia~~
~~quoscumque notorios for~~
~~nicatores puniunt sine~~
~~distinctione hac~~ Pro hiis
meo videre hoc asserunt
quando ex proprio capite et proprio
sensu loquuntur, quibus mea
manifesta consentiunt
simul et ratio firma. Nec in
hoc berengarius et io
hannes antiquus glosator
decreti audiendi sunt aut tenen
di. cum et ipsi fatentur an
te eorum tempora iura de hiis
loquentia fuisse late sen
tentie secundum patrum institu
ta sicut tenet universitas
doctorum supradicta
Sextum decimum quod no
tarius fornicator secundum

modū dicendi iuristarū. pculdu° dēt dici
pricipalit' suspensus
a iure humano seu a
canone. et dici pricipalit'
suspensus a deo licet
quidā hoc dixerunt et
non minus bene. tn
concedendū ē q̄ oīs li
gatio ī ecclīa vera et
rcā q̄rūcūq̄ sīnarū.
ī ~~[illegible]~~ et ex dīnis legis
et sentēciis pricipali
t' radicat' et t'hat'
Septimū decimū
est q̄ notorius fornica
tor fornicariā hn̄s sc̄
concubinā ī domo sua s̄m
statutū synodale traiectēn
q̄d ē late sententie. et
scdm dictū petri sci ge
orgii ad velū aureū o
lim cardinalis. et apos
tolici legati pvulgatū
ē ipso fcō excōicatus. et
ī cōuersacōne, cōioē et so
cietate vitandus. Et vi
det' q̄ ad h° monicōē p
cedē nō oportz ex eo vere
notorius ē fornicator
pfecti euidēciā q̄ nul
la pt tgiuersione celari
Sz hc synodal' cōstitu
cio illos notorios for
nicatores nō tāgit su
as cōcubinas notorie
ext' domos suas reti
nentes. licz vira cōiaq̄s
cūq̄ notorios fornica
tores puniūt sine
distinctiōe hac.
Decimū octauū ē
q̄ perior sinā
est. si fornicator no
torius ī suspēcōe et ex
cōicatiōe ex nūs celebra
uerit. aut ī ordine suo
ecclīastico ī q̄cūq̄ officio
ecclīastico ministrauerit
irregularis efficit'
Etiā si nō esset ppt' cō
stitucōē synodalē ex
cōicatus. Adhuc tn̄ q̄
suspensus pricipalit' ē
a canone si celebraret q̄
ministraret pt pdicat'
irregularis efficeret h°
sinior ps et maior iu
ristarū. bernardus et
guilhelmus glosatores
innūdi monulphus. hos
tiensis. iocēs manachi. Johā
nes ī sūma cōfessorū.

Anselmus et Guilhelmus
in clementinis. Astensis
Henricus Boych. Bartholo-
meus Pisanus in summa
ex propriis capitibus dicunt.
quibus mihi concordare vi-
detur Innocentius licet cum
Vincentio aliqua aliter di-
cunt. Primum tamen eo certius
quod dixi. s. Focarios in
domo habentes excomunica-
ti predicta excomunicatione ce-
lebrauerint aut ministra-
uerint

Decimum nonum. quod ve-
rior et communior sententia plu-
rium et saniorum doctorum
est quod fornicatore no-
torio suspenso celebran-
te, unde regularis ef-
fectus ~~est~~ fuit. non potest e-
piscopus dispensare, hoc ma-
nifeste dicunt doctores
ex propriis sententiis. scilicet
hostiensis in summa. et Guil-
helmus in speculo. Jo. in
summa confessorum. Her-
ricus Mochi Anselmus Guil-
helmus in clementinis. Hen-
ricus Boych. Astensis et Pisa-
nus in summis ut patet in Iu-
re nouo de sententia excomunica-
tionis capitulo medicinalis.
Et extra de sententia et re iu-
dicata capitulo cum eterni libro
sexto. Antiqua tamen contra-
rium dixerunt. quod Iohannes
Andre eleganter reprobat.
quod ad suspensos in com-
in nouella super sexto ex-
tra de sententia. et in re iu-
dicata capitulo cum eterni.

Vicesimum est quod no-
torius fornicator non ve-
nit. quia se a carnali am-
plexu mulieris tota-
liter abstinet. si ad illud
retinendo mulierem et
conuersando cum ea populus
schandalizatur. et si adhuc
supersit spes mali. et
suspiciones contra eum
appareant violente.
quas omnino in quantum quas potest
tenetur remouere

Vicesimum primum quod
notorius fornicator vo-
lens penitere. debet obser-
uare ut primo ante omnia ut
predicitur debeat mulie-
rem a se et se a muliere

remouere et suspiciones
et scandalum in quantum potest
depellere. Deinde a peccato
et a sniam suspicionis et ex
communicationis si fortiam
habuerit. absolutionem
petere et accipere. Et dein
de longam penitentiam ad sa
tisfaciendum deo et ad
infamiam remouendam a
gere. et vitam laudabili
conuersationem emendare. Et
tunc demum post dispensa
tionem secundum innocentium
debet restitutionem officii
promereri.

Vicesimum secundum est
Si non fuerit quis nota
rius fornicator, sed famo
sus aut rumori predicatus aut
manifestus fornicator ex
quo scandalum oritur in
populo tale non debet nec potest
absolui a peccato ut pos
sit celebrare nisi speciem
mali et scandalum quo
dei populus in eo scandala
lizatus est, in quantum in eo est
remoueat.

Vicesimum tertium est quod te
nens mulierem pulchram
in domo sua et mensa. de qua
scandalum in populo aut diffa
mia generatur, et hoc sciens
eam non remouerit mor
taliter peccat, quamuis ipse se
sibi numquam commiscuisset
nec cum ea peccasset car
naliter. et tale non potest ab
solui nec debet celebrare nisi
hanc speciem mali remoue
at vel intendat omnino remo
uere.

Vicesimus quartus dicitur me
um et ultimum pro presenti est
istud et elicitur ex sanctorum iu
sis et preceptis et patrum
decretis quod quilibet in sacris
ordinibus constitutus tenetur
mulieres ex etate et for
ma et conuersatione suspec
tas a cohabitatione sua
remouere. Potest istas illas
in quibus propinquitas sangui
nis nichil fedum sus
picari permittit
Et sic est finis.

Iste attitulus sumit vi
gorem suum ex una de
cretali extra de co. cleri
corum et mulierum que sic
loquitur. Si nobis tua fra

tinitas requisiuit et in
ista. Cum clericis quoque non
permittas mulier cuius
habitare. nec forte de
illis personis existant
in quibus naturale fedus nichil
permittit seu crimi
nis suspicari //
Quia grave et periculosum
sit cum mulieribus con
versari. presertim castis sa
cerdotibus. infinitis sanctorum
autoritatibus probaretur
de multis tamen pa
tris hic intuere. // Ait
augustinus de singu
clericorum. Memento tha
mar quod non ab amon
fratre corrupta fuit est.
Ubi enim unius est tabernacu
li conversatio carnis
non facile tollitur delectatio.
Ambrosius libro de cohabi
tatione clericorum et muli
Gravem unum // rum.
cum sortitione. scilicet mulierem
castitas. cui non solum re
sistendum. sed dimisso re
no longius fugiendum. nec
eo minus timende sunt.

quia religiose videntur. quia
quanto religiosiores sunt
tantocius alliciunt.
et sub pretextu pietatis
latet motus libidinis. Ex
perto crede. expertus loquor
coram deo non mentior.
cedros libani duces gre
gum sub hac pestecendisse
reperi. de quorum casu
non magis suspicabar
quam ambrosii et iheronimi
in pudica turpitudine
Ambrosius libro primo de dd.
Si pudicam queris feminam
quam bene videris conver
sante. mente dilige. non
corporali accessu frequentes
Nemo miles cum uxo
re pergit ad bella. feminam
cum viris habitantes germi
nant spinas et archa
na mentium acuto mu
crone percutiunt. Nepotiano
Iheronimus in epistola ad
hospitiolum tuum. aut raro
aut numquam mulierum terant
pedes. omnes puellas aut
virgines christi aut ecclesie ig
nora. aut equaliter dilige
vide ne sub eodem tecto

manseris nec in preterita
caritate castitate confidas
nec tamen sampsone fortior
nec dei sanctior nec salo
mone potes esse sapienti
or. Memento semper quod
paradisi colonum de possessione
sua mulier eiecerit. Unde
ait quidam Adam Sampsonem.
David et salomonem feminam
decepit quas modo tutus
erit. Feminarum cum clericis
nullo pacto coniuncta
permittitur conversatio. Ja
nua dyaboli. via iniquitatis
scorpionis locutio. no
cuiumque genus feminam: cum pro
rimat stimulat. ignem
accendit. Flamigero
igne percutit conscientiam pariter
habitantis et exurit fun
damenta montium. Si cum
viris feminae habitent
viscarium non deerit dy
aboli. Ambrosius
Sampson validus et
fortis. leonem suffocavit.
sed amorem suum suffocare
non potuit. Vinculum
soluit et ostium. sed suarum
non soluit nexus cupidi
tatum. messes incendit
alienas. sed unius ipse mu
lieris accensus igniculo.
messem suae virtutis a
misit